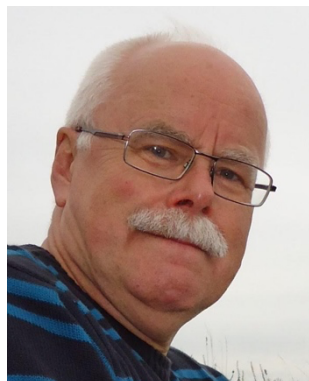

De nye kønslove og deres betydning for kirken

Førsteamanuensis, ph.d., Carsten Elmelund Petersen
Dansk Bibel-Institut og Fjellhaug International University College CPH
cep@dbi.edu

Resume:

I 2012 blev det kønsneutrale ægteskab indført i Danmark. Folkekirken fik derfor et nyt kønsneutralt vielsesritual, så der nu er to sideordnede ritualer. Artiklen stiller en række kritiske spørgsmål til det nye kønsneutrale ægteskab og til processen frem mod indførelsen af det.

På grundlag af den bibelske opfattelse af kønsidentitet, seksuel orientering og ægteskabet som en skaberordning bør et ægteskab kun indgås af en biologisk mand og en biologisk kvinde uden juridisk kønsskifte.

Kirken skal følge Jesus Kristus, der kan genoprette et menneskes forhold til Gud. Han indbyder trætte og tyngede (Matt 11:28-30). Kirken må kunne vise, at der står en dør åben til Guds rige for enhver, som tror på Jesus Kristus - også for den transkønnede. Det transkønnede menneske, der opsøger kirken, skal mødes med samme åbenhed, som Jesus mødte toldere og syndere med.

Keywords:

Kønsneutralt ægteskab - juridisk kønsskifte - Folkekirken – diakonal indsats

To love med stor principiel betydning for Folkekirken¹

Da den nyvalgte regering (SF, S og R) i 2011 formulerede deres regeringsgrundlag, fremgik det, at den ville lovgive om seksuel ligestilling: ”Regeringen vil give alle medlemmer af den danske folkekirke mulighed for at blive gift i kirken – uanset deres seksuelle orientering. Regeringen vil derfor fjerne forbuddet mod vielser af homoseksuelle i folkekirken og i øvrigt undersøge yderligere tiltag i retningen af en kønsneutral ægteskabslovgivning”. ”Regeringen vil undersøge reglerne om kønskorigerende behandling, herunder mulighederne for at foretage juridisk kønsskifte uden krav om kirurgiske indgreb” (Regeringen 2011, 66).

¹ Foredrag på temadag i Silkeborg d. 8. november 2018 arrangeret af Center for Teologi i Praksis og Agape/Basis.

At regeringen (2011-2015) havde en holdning til kønsneutral ægteskabslovgivning m.v. er et samfundsanliggende. Derimod er det en indblanding i kirkens indre anliggender at skrive ind i et regeringsgrundlag, hvilken vielsespraksis der skal være i folkekirken. Det må nødvendigvis medføre spændinger, når den verdslige stat ønsker at fremme en kønsneutral forståelse af ægteskabet og gøre det gældende i et luthersk kirkesamfund, hvor man hidtil med grundlag i Bibel og bekendelse ubetinget har fastholdt en kønspolær forståelse.

I 2012 blev loven om det kønsneutrale ægteskab indført i det danske samfund, og folkekirken fulgte op med et ritual til vielse eller velsignelse af to med samme køn. Et mindretal blandt biskopperne, et større mindretal af præster og et endnu større antal menighedsrådsmedlemmer og menige medlemmer af folkekirken protesterede mod denne udvikling. Ifølge de protesterendes forståelse forudsætter kirkens normative skrifter, Bibelen og den lutherske kirkes bekendelses-skrifter, kønspolariteten som en del af det kristne menneskesyn og finder ikke, at en kristen kirke har mandat til at velsigne en relation, som udtrykkeligt har Bibelens ord imod sig (Petersen 1996).² Essensen i det syn er, at et menneske enten er mand eller kvinde. Kønspolariteten er ikke blot et biologisk faktum, som fremgår af kromosomer, hormoner, kønsorganer, produktion af sæd- eller ægceller m.v. Den er også en gudvillet skaberordning, som danner de fundamentale byggesten i et ægteskab og i forældreskabet. Den seksualetik, som udledes af de bibelske skrifter, indebærer, at det seksuelle samliv, som finder sted inden for rammerne af det livslange ægteskab mellem en mand og en kvinde som skaberordning, er gudvillet og velsignet. Den seksuelle praksis, som finder sted uden for ægteskabet, hvad enten det er utroskab, promiskuitet, homoseksuelle forhold eller andet, er i strid med Guds vilje. Kirken kan derfor ikke forkynde Guds velsignelse over et homoseksuelt forhold, sådan som den kan forkynde det over et heteroseksuelt forhold. Et kønsneutralt syn på ægteskab er i strid med det kønspolære menneskesyn, som er udtrykt i kirkens normative skrifter.

Det syn tog bispeflertallet ikke hensyn til, da de indstillede et såkaldt kønsneutralt ritual til autorisation. Dog valgte de at imødekomme kirkens oprindelige holdning på et punkt, nemlig gennem en frihedslovgivning. Af *Lov om medlemskab af folkekirken* § 7 a. fremgår, at "En præst kan undlade at vie to personer af samme køn", og af *Stk. 2* fremgår, at "En præst kan undlade at meddele kirkelig velsignelse af et ægteskab mellem to personer af samme køn" (Lov om medlemskab 2012). Det kommer også frem i *Lov om ægteskabets indgåelse og opløsning* fra 2012, § 17, hvor der står, at ministeren fastsætter regler for, hvordan en præst har pligt til at foretage en kirkelig vielse (Lov om ægteskabets indgåelse og opløsning 2012). Det autoriserede ritual for vielse rummer en note, som angiver, at præster, som af teologiske grunde afviser at bruge ritualet for et par af samme køn, er fritaget fra at bruge det (Vielse af to af samme køn 2020).

I parentes kan jeg bemærke, at jeg blev ordineret i Helsingør Domkirke i juni 2013, og fik min biskops opbakning til ikke at foretage den slags vielser. Provsten havde en pragmatisk opfattelse, så i praksis var det ikke et problem.

² En udførlig teologisk begrundelse blev givet allerede i Petersen 1996.

Den 11. juni 2014 vedtog Folketinget en lov om juridisk kønsskifte, så alle danske borgere over 18 år, som oplever sig som hørende til det andet køn, efter ansøgning og seks måneders betænkningstid kan få tildelt et nyt personnummer. Dermed realiserede regeringen anden del af målet omkring seksuel ligestilling med loven om juridisk kønsskifte uden krav om kirurgiske indgreb. Den nye lov indebærer, at en person, der er fyldt 18 år og skriftligt har anmodet om juridisk kønsskifte begrundet i oplevelsen af at tilhøre det andet køn, kan efter en refleksionsperiode på 6 måneder opnå juridisk kønsskifte ved at få tildelt et nyt personnummer. Det er Økonomi- og Indenrigsministeriet, der tildeler nye personnumre. ”Det er ikke muligt at foretage en egentlig efterprøvelse af, om ansøgningen vitterlig er begrundet i en oplevelse af at tilhøre det modsatte køn” (Peter Skov-Jakobsen 2015). Hvis ministeriet bliver opmærksom på, at ansøgningen og den tilhørende erklæring er urigtig, kan tilladelsen til at få nyt personnummer ophæves. Det er ifølge bemærkningerne til loven udtrykt, at ansøgning om kønsskifte ikke må være begrundet i ønsket om at opnå kønsrelaterede fordele, at sløre sin identitet, at opnå større ligestilling eller at skifte køn for sjov.

Man kunne forestille sig, at nogle ville skifte køn for at undgå militærtjeneste, for at få en stilling, hvor der var en skæv kønskvotering, eller som Ibi Pippi Orup Hedegaard, der er biologisk mand, men har juridisk kønsskifte til kvinde, laver mediestunts.

Loven om juridisk kønsskifte trådte i kraft den 1. september 2014. Mens loven om registreret partnerskab og homoseksuelles rettigheder og vilkår i det danske samfund har været genstand for en omfattende politisk, folkelig og kirkelig debat gennem flere årtier inden vedtagelsen, blev denne lov om juridisk kønsskifte gennemført næsten uden offentlig debat og folkelig bevågenhed.

Biskoppens brev

Betydningen af loven om juridisk kønsskifte blev efterfølgende drøftet i Folketingets kirkeudvalg, og derefter har kirkeministeriet spurgt de danske biskopper om de kirkelige konsekvenser for vielsespraksis m.v. Københavns biskop Peter Skov-Jakobsen svarede kirkeministeriet i et brev af d. 4. februar 2015 på baggrund af en drøftelse ved biskoppernes møde i januar 2015. Spørgsmålet gik på ”præsters pligt til at vie homoseksuelle par og transseksuelle par, herunder også eventuel pligt til at ægtevie par, hvor den ene person har gennemgået juridisk kønsskifte” (Peter Skov-Jakobsen 2015).

I et brev til kirkeministeriet af den 4. februar 2015 udtaler Københavns biskop Peter Skov-Jakobsen, at ”det er således biskoppernes opfattelse, at har man fået myndighedens godkendelse til at skifte personnummer, da er den pågældende at betragte som tilhørende det tilsvarende køn”. En præst kan efter gældende lovgivning nægte at vie en fraskilt og to personer af samme køn. Men et ”såkaldt juridisk kønsskifte falder således efter biskoppernes opfattelse ikke ind under det område, hvor en præst kan have sådanne religiøse anfægtelser ved at skulle foretage en vielse, at biskoppen skal tage stilling til, om præster bør fritages fra at forestå vielsen” (Peter Skov-Jakobsen 2015).

Biskopperne lægger med andre ord op til, at det vil være uproblematisk for folkekirkens præster at foretage en vielse, hvor den ene part har skiftet juridisk køn. De ser derfor ikke noget behov for en fritagelsesmulighed for de præster, der måtte vurdere sagen anderledes.

Efterfølgende har daværende biskop Steen Skovsgaard i Maribo d. 29. april 2015 i *Kristeligt Dagblad* udtrykt sin betænkelighed ved loven og forholdt sig selvkritisk til sin egen tilslutning til biskoppernes opbakning til loven ved bispemødet i januar 2015. Han efterlyser en mere gennemgribende debat om loven og dens konsekvenser og spørger: ”Er det ikke en overbelastning at sætte den enkelte så meget i centrum, at man gør kønnet til et spørgsmål om valg? Kan og bør et sådant valg være bestemt af den enkeltes følelser?”

Det fremgår af biskop Peter Skov-Jakobsens brev, at både det gamle og det nye personnummer skal følge en person i sager angående civilstatus. Denne åbenhed er et nødvendigt minimum. Det betyder, at en præst, der får en forespørgsel om at vie to personer, ikke er i tvivl, hvis der er tale om et par, hvor den ene har fået foretaget et juridisk kønsskifte. Biskoppens svar er bemærkelsesværdigt. Peter Skov-Jakobsen skriver på bispekollegiets vegne, at et ”såkaldt juridisk kønsskifte falder således ikke ind under det område, hvor en præst kan have sådanne religiøse anfægtelser ved at skulle foretage en vielse, at biskoppen skal tage stilling til om præsten bør fritages fra at forestå vielsen” (Peter Skov-Jakobsen 2015).

Præster må se efter i de civilretslige papirer, der skal være orden i før en vielse, om personerne har et eller to cpr-numre. Hvis der er to cpr-numre, er der tale om et juridisk kønsskifte.

Det danske samfund har fået en kønsneutral ægteskabslovgivning og har efterfølgende fået en lov om muligheden for juridisk kønsskifte. Folkekirken fulgte op med et kønsneutralt vielsesritual i 2012. Det er dog stadig muligt at bruge det gamle ægteskabsritual, når brudeparret er en biologisk mand og en biologisk kvinde, og den enkelte præst har en frihedsret til ikke at vie to personer af samme biologiske køn. Men i 2015 fik folkekirkens præster principielt set vielsespligt i forhold til at vie to personer af samme biologiske køn, hvor den ene har foretaget et juridisk kønsskifte. I praksis er det dog ikke sådan, idet stort set alle provster er enige om at undgå tvang og konflikt i et så marginalt spørgsmål.

Efter den opfattelse, som jeg har fremlagt ud fra de bibelske tekster (Petersen 1996 og Petersen 2015), så bør der kun finde en vielse sted, hvis det er en biologisk mand, der skal giftes med en biologisk kvinde. Et ægteskab bør kun indgås af en biologisk mand og en biologisk kvinde uden juridisk kønsskifte.

Om sondringen mellem oplevet køn og biologisk køn

Formelt set er der stadig to køn i Danmark. Man kan enten have et cpr-nr med lige endetal eller et cpr-nr med ulige endetal. Efter muligheden for juridisk kønsskifte er det stadig sådan. Det lige ciffer

angiver, at der er tale om en kvinde, og det ulige ciffer angiver, at der er tale om en mand. I en vis forstand er dette biologisk baseret og determineret, idet det bygger på en medfødt omstændighed. I samfundet er der en form for infrastruktur, hvor der ikke er noget grænseland for de transseksuelle. Virkeligheden defineres af oppositionsparret mand/kvinde (Sløk-Andersen 2011, 22-30).

Der har været mennesker før 2014, der fik kønsskifteoperation og et nyt cpr.-nr. De skiftede fra et køn til et andet køn. Det var et enten eller. En transperson, sådan som det er brugt og defineret fra 2000, er "en person, hvis kønsidentitet eller kønsudtryk i større eller mindre grad er i uoverensstemmelse med vedkommendes biologiske køn, fx en transvestit eller en transkønnet person".³ En transseksuel er en person "med en kønsidentitet, der ikke stemmer overens med det biologiske køn, og med et ønske om at leve fuldt ud som det modsatte køn".⁴ De to definitioner taler om en uoverensstemmelse mellem kønsidentitet og biologisk køn, men fastholder samtidig, at der er to køn og taler om det modsatte køn. Begrebet transkønnet er af nyere årstal, nærmere bestemt 1995.⁵

Nogle spørgsmål til de samfundsmæssige konsekvenser

1) Etablerer denne lov et tredje køn?

Nogle af de politikere, som var imod den nye lovgivning om juridisk kønsskifte frygtede, at der var tale om etablering af "et tredje køn" (Lund 2014). I Sverige har man indført det kønsløse stedord (= pronomen) "hen" ved siden af de andre stedord, således at "han" (maskulinum), "hun" (femininum) og "hen" (kønsneutralt) er sideordnet i det svenske sprog (Frederiksen 2015). I Danmark har transseksuelle fra 2010 fået tilladelse til at sætte X (som udtryk for transkønnethed) som kønsbetegnelse i passet i stedet for M (male) eller F (female) (Simonsen 2011, 73). Begrebsbrugen er dog ikke ny. I 1860'erne begyndte Karl-Maria Kertbeny at tale om det tredje køn (Heath 2006, 2). Under alle omstændigheder relativiserer og eksperimenterer den nye lovgivning med de to køn. En lov tager udgangspunkt i den enkeltes personlige oplevelse af eget køn, og en anden lov i noget fysisk og biologisk (æggestok, testikel). Det gør, at en person i én sammenhæng kan være en mand og i en anden sammenhæng en kvinde. Den nye lovgivning er bevidst udformet, så det enkelte menneske kan eksperimentere med sit køn og således være biologisk far og juridisk mor samtidig.

2) Hvad gør det ved de dele af samfundet, hvor der stadig er en kønsopdeling?

Vil en biologisk mand, der har fået juridisk kønsskifte til kvinde, have ret til at spille kvindehåndbold? Vil personen kunne sagsøge de håndboldklubber og det forbund, der nægter adgang til det? Vil sportsverdenen blive nødt til at indføre en særskilt lovgivning, som sætter grænser mellem kønnene på baggrund af biologi og uafhængigt af juridisk køn? Vil en biologisk mand, der har fået juridisk kønsskifte til kvinde have adgang til bade faciliteterne for kvinder i en svømmehal eller have adgang til dametoiletter i offentlige bygninger? Tirsdag den 5. maj 2015 gik en 37-årig person - som er biologisk mand og juridisk kvinde – og som har været gift med kvinder to gange tidligere, og som er

³ Den danske ordbog: transperson, jf. <http://ordnet.dk/ddo/ordbog?query=transperson> (Læst 10.08.2015).

⁴ Den danske ordbog: transseksuel, jf. <http://ordnet.dk/ddo/ordbog?query=transseksuel&search=S%C3%B8g> (Læst 10.08.2015).

⁵ Den danske ordbog: transkønnet, jf. <https://ordnet.dk/ddo/ordbog?query=transk%C3%B8nnet> (Læst 18.08.2020).

far til i alt seks børn, og nu er gift med en kvinde på femte år, ind i kvindernes omklædningsrum i Viborg svømmehal (Seeberg 2015). Da denne biologiske mand gik derind, skabte det panik i den flok ældre damer, primært pensionister, at en mand med tissemand og ingen bryster pludselig stod der. Personen føler sig angiveligt som kvinde og har fået juridisk kønsskifte. Den pågældende har givetvis foretaget handlingen for at teste, hvilken reaktion der kom fra samfundet. Eksemplet er illustrativt, idet denne biologiske mand er biologisk far til seks børn, men efter det juridiske kønsskifte er personen ikke juridisk far til børnene. De har derimod to juridiske mødre.

3) Hvad med kønsopdelt lovgivning i samfundet?

Vil en biologisk mand, der har fået juridisk kønsskifte til kvinde, slippe for at aftjene sin værnepligt? Vil en person, der har fået juridisk kønsskifte, søge stillinger, hvor der i stillingsopslaget fremgår, at virksomheden ønsker en person med et bestemt køn for at rette op på kønskvoteringen?

4) Hvad med andre eksempler på brug af loven i strid med intentionen?

Vil en voldelig ægtemand, der har mishandlet sin kone, kunne skifte køn og opsøge konen på et center for voldsramte kvinder? Vil et homoseksuelt par kunne tvinge en præst til at foretage en vielse, ved at den ene part får foretaget juridisk kønsskifte? Der er eksempler på to biologiske mænd, der er blevet viet, efter at den ene har fået juridisk kønsskifte (dbb-jema 2015). Der er i visse tilfælde en glidende overgang i identiteten mellem homoseksuelle og transkønnede. Fagfolkene fra Sexologisk klinik siger nemlig, at ”på trods af liberalisering af homoseksuelles muligheder og mindre stigmatisering af denne gruppe, ser vi stadig en gruppe af feminiserede mandlige homoseksuelle, som ønsker operation” (Simonsen 2011, 71).

5) Hvordan hindre at psykisk syge mennesker bruger loven mod dens intention?

Hvert år afvises en række psykisk syge mennesker fra at få foretaget fysisk kønsskifte. De sorteres fra på grundlag af et lægefagligt skøn. Loven om juridisk kønsskifte er sikret mod impulshandlinger ved at have et halvt års betænkningstid. Men der kræves ikke en forudgående samtale med en psykolog eller accept fra en læge. Hvordan vil man hindre psykisk syge mennesker i at bruge loven i strid med dens intention?

Opsummering: Vurdering af loven om juridisk kønsskifte

Kønnet er ikke blot et privat og subjektivt anliggende, men et familiært og samfundsmæssigt anliggende, og det er knyttet sammen med væsentlige identitetsmarkører. Fremover vil en juridisk mand kunne være gift med en mand eller kvinde og have ret til at beholde sin livmoder og føde børn. Juridisk er han/hun barnets far, biologisk er han/hun barnets mor. Tjener en sådan lovgivning vitterlig barnets tarv? Efter mit bedste skøn undergraver loven det væsentlige indhold i en række helt fundamentale menneskelige identitetsmarkører og relationer. Hvis man mener, at begreberne ”far” og ”mor” udover at give bestemte rettigheder og forpligtelser også er bærere af forskellige værdier og forventninger, er sådanne ændringer meget problematiske. Dette illustreres af, at børneloven har måttet ændres, så den var opdateret i forhold til den nye juridiske virkelighed.

De kirkelige konsekvenser af lovgivningen om juridisk kønsskifte

Biskoppernes beslutning af 4. februar 2015

Kirken har altid skullet forholde sig til, hvordan den møder mennesker med en problemfyldt kønsidentitet. Det er heller ikke nyt, at nogle mennesker har transkønnethed. Det nye er, at kirken skal forholde sig til mennesker, der har skiftet juridisk køn uden hormonal behandling og kirurgiske indgreb. Helt praktisk skal folkekirkens præster fremover forholde sig til et par nye situationer:

En biologisk mand og en biologisk kvinde anmoder om en kirkelig vielse eller velsignelse. Ved gennemgang af papirerne fremgår det, at den ene har et oprindeligt personnummer, som angiver, at han/hun har skiftet juridisk køn. Biologisk er der tale om to mennesker af forskelligt køn, og præsten og de tilstedeværende oplever, at de står over for en mand og en kvinde. Men ifølge dansk lovgivning og biskoppernes tolkning heraf er de at regne for to personer af samme køn.

En anden mulighed er, at to, der ser ud til at være af samme biologiske køn, anmoder om en kirkelig vielse eller velsignelse. Ved gennemgang af papirerne viser det sig, at den ene har fået foretaget juridisk kønsskifte. Juridisk er der tale om en mand og en kvinde, men det, som præsten og de tilstedeværende ser og oplever ved den kirkelige handling, er to personer af samme biologiske køn, som gerne vil giftes.

I biskop Peter Skov-Jakobsens udtalelse af den 4. februar 2015 udtaler han, at det er ”biskoppernes opfattelse, at har man fået myndighedens godkendelse til at skifte personnummer, da er den pågældende at betragte som tilhørende det tilsvarende køn”. ”Et såkaldt juridisk kønsskifte falder således efter biskoppernes opfattelse, ikke ind under det område, hvor en præst kan have sådanne religiøse anfægtelser ved at skulle foretage en vielse, at biskoppen skal tage stilling til om præsten bør fritages fra at forestå vielsen” (Peter Skov-Jakobsen 2015). Dermed stiller han folkekirkens præster i den problematiske situation, at der er vielsespligt. Den samvittighedsfrihed, der er til at kunne sige nej til at vie to personer af samme køn, gælder ikke de situationer, hvor den ene har fået foretaget et juridisk kønsskifte. Der kan stilles en række spørgsmål til biskoppernes beslutning.

1) Lovgivningen om juridisk kønsskifte forudsætter et menneskesyn, hvor menneskets køn forstås som en social konstruktion og et individuelt valg, som er uafhængigt af biologiske størrelser som kønskromosomer og fysiske kønsorganer. Som påvist i forrige afsnit involverer lovgivningen en række værdimæssige og etiske spørgsmål, som gør, at den nye lov er etisk og samfundsmæssigt problematisk. Er det ikke netop kirkens samfundskritiske opgave i en sådan situation at stille de etiske og værdimæssige spørgsmål til lovgiverne i stedet for blot at svare anerkendende?

2) Indeholder kirkens normative skrifter en forståelse af menneskets biologiske vilkår som kønspolær og dermed en forpligtende vejledning for kønspolariteten som konstituerende for ægteskab og familieliv? Er den bibelske forståelse af mennesket som en grundlæggende enhed af krop og personlighed ikke i modstrid med den forståelse af køn, som den nye lov forudsætter?

3) Folkekirkens præster har i årtier haft forskelligt syn på ægteskabsforståelsen, og det har resulteret i, at præster har en lovfæstet ret til at sige nej til at vie fraskilte og nej til at vie to af samme køn. Hvorfor skal de præster, som finder det i strid med deres overbevisning, pålægges vielsespligt i denne sag?

Biskop Peter Skov-Jakobsens svar forudsætter, at når en person har fået nyt personnummer, har vedkommende det nye juridiske køn. Det betyder, at præster har pligt til at vie en biologisk mand til en biologisk mand, (der juridisk er kvinde), og har ligeledes pligt til at vie en biologisk kvinde til en biologisk kvinde, (der juridisk er mand). Folkekirkens præster fik frihed til at sige nej til at vie to af samme køn i 2012. Men to år efter fik folkekirkens præster vielsespligt i forhold til at vie to personer af samme biologiske køn, hvor den ene har fået foretaget et juridisk kønsskifte.

Et ægteskab bør kun indgås af en biologisk mand og en biologisk kvinde uden juridisk kønsskifte. Hvis en biologisk mand og en biologisk kvinde, hvoraf den ene har foretaget juridisk kønsskifte, bliver gift, vil deres eventuelle børn have to juridiske mødre, og mangle en juridisk far, eller have to juridiske fædre og mangle en juridisk mor.

Det er overraskende, at biskopperne ikke giver samme frihed til at sige nej, som der i dag er ved at vie to personer af samme køn. Hvordan kan ti biskopper hævde, at ingen af de 2000 præster i folkekirken kan have sådanne religiøse anfægtelser ved denne sag?

Kirkens møde med de transkønnede

Det danske samfund har ondt i familielivet. De mange samlivsbrud og forældrebrud illustrerer, at også mennesker med afklaret kønsidentitet og en seksuel orientering rettet mod det modsatte køn kæmper med store udfordringer. I denne rapport er der sat fokus på en lille gruppe, de transkønnede, som lever med en uoverensstemmelse mellem deres oplevede køn og deres biologiske køn. Det danske samfund yder ikke denne gruppe relevant støtte ved at lave en lov, der gør det enkelte individs personlige valg af køn uafhængigt af biologisk køn. Folkekirken tjener heller ikke sagen ved at give kirkens præster vielsespligt overfor dem, der har skiftet juridisk køn.

Kærligheden glæder sig ikke over uoverensstemmelsen! Det er titlen på min rapport og den hentyder til de transkønnedes særlige udfordring, at der er en uoverensstemmelse mellem deres oplevede køn og biologiske køn. Set i en større sammenhæng lever alle mennesker med uoverensstemmelser, spændinger, sorg og kriser. I Guds oprindelige Paradis var der fred og hvile, og disse to bibelske ord betyder helhed, harmoni og glæde. I Guds kommende verden vil denne harmoni genoprettes for krop og sjæl for alle dem, der ved troen på Kristus er blevet en del af det kommende gudsrige. Men her og nu må vi leve med den sammensatte virkelighed, som livet er. Transkønnethed er én uoverensstemmelse blandt mange, og det giver én gruppe medmennesker smerte, sorg og særlige udfordringer.

Den medmenneskelige kærlighed glæder sig ikke over uoverensstemmelsen. Uanset hvilke personlige problemer et medmenneske bærer rundt på, så lindrer det at møde kærlighedens konkrete skikkelse gennem et medmenneskes lytten, medleven, medliden og medvandring i den andens liv. Kærligheden protesterer mod mobning, tabuisering og chikane mod alle minoritetsgrupper, også seksuelle minoritetsgrupper. I en udpræget individualistisk tid er det vigtigt at betone menneskets behov for relationer. Her har det enkelte menneske og samfundet en vigtig opgave. Men kirken har en særlig opgave.

At bygge med på kirkens mål med de transkønnede

Ifølge Bibelens første blade skabte Gud mennesket som et relationelt væsen til at leve i fællesskab med dets Skaber og i forbundethed med hinanden. Bibelen beskriver en lang historie, der har som mål at genoprette det brudte forhold mellem mennesket og dets Skaber. Jesus Kristus kom fra Gud til verden for med sin lidelse, død og opstandelse at gøre op med alle uoverensstemmelser, og han indbyder: ”Kom hid til mig, alle I, som slider jer trætte og bærer tunge byrder, og jeg vil give jer hvile. Tag mit åg på jer, og lær af mig, for jeg er sagtmodig og ydmyg af hjertet, så skal I finde hvile for jeres sjæle. For mit åg er godt, og min byrde er let” (Matt 11,28-30). Hans åg indebærer, at byrden bliver lettere at bære, selvom den ikke forsvinder her i tiden. Alle mennesker har brug for at høre og tro dette, også de, der bærer på en problemfyldt seksualitet.

Kirkens vigtigste opgave i forhold til alle mennesker, inklusive de transkønnede, er at pege på Kristus som genopretteren af relationen til vores Skaber, vores himmelske Fader. Kirkens mål med de transkønnede må være: At hjælpe den transkønnede til at have sin identitet i relationen til Kristus og leve sit liv i tro, bøn, fællesskab og følgeskab med Kristus.

Relationen til Kristus bryder den rendyrkede individualisme, som præger den postmoderne tænkning, og som forstærkes af urbaniseringen og andre sociale faktorer. Relationen til Kristus indebærer også, at det enkelte menneske ikke er overladt til sit ensomme, individuelle valg på baggrund af oplevet køn, når det handler om at håndtere uoverensstemmelse mellem oplevet køn og biologisk køn. Afgørende er, at den transkønnede oplever sig taget imod. Mange transkønnede oplever sig ensomme med deres særlige identitet (Israel 1997, 49). Her er der brug for andre personer, der kan lede på livets vej på en indirekte måde og være identifikationsobjekter.

Sjælesorgen over for de transkønnede skal vise dem respekt for alt, hvad de er, og alt, hvad de har med i rygsækken. Dette kan og skal gøres uanset, hvad man måtte skønne at være den bedste tilgang til fænomenet transkønnethed. Kirken skal ikke tvinge de transkønnede til at se sig selv på en bestemt måde. De må overbevises af kærlighed. Kirken står stærkere ved at se fænomenet i øjnene, hvor det er, frem for blot at argumentere med udgangspunkt i, hvordan vi ønsker, det må være.

Hvis en transkønnet opsøger kirken for at blive en del af fællesskabet, skal der tages godt imod ham eller hende. Det er muligt at se en analogi fra omskærelse til kønsskifteoperation. ”Men enhver skal leve sådan, som Herren har tildelt ham, som Gud har kaldet ham. Sådan bestemmer jeg det i alle

menigheder. Var man omskåret, da man blev kaldet, skal man ikke lave om på det, og var man ikke omskåret, skal man ikke lade sig omskære. Om man er omskåret eller ej, betyder ikke noget, men det gør lydighed mod Guds bud. Enhver skal blive i det kald, som han blev kaldet i” (1 Kor 7:18-20). En kønsskifteoperation er irreversibel. Hvis en person fortryder og opsøger kirken, må personen mødes med evangeliet for at kunne leve i troen på Kristus. Transkønnede kan blive en del af den kristne menighed ved personlig tro og dåb. De skal inkluderes i menighedens fællesskab, hvor de sammen med andre kristne kæmper deres personlige kamp imod kødets indre fristelser og for Åndens frugter. Der bliver de en del af en levende menighed af kristne, der alle kæmper den kamp, som hører livet til indtil Kristi genkomst (Gal 5:16-26). For at efterleve dette vil det medføre kamp og krise indadtil mod ens egen egoistiske og sammensatte natur og udadtil mod strømninger og ideologier i samfundet og tiden. Men ifølge Paulus er det kristenlivets normalvilkår i verden.

Selv om der gives genetiske dispositioner og fejlagtig hormonpåvirkning før fødslen, der også disponerer, så er det ikke i sig selv afgørende. Spørgsmålet er, hvad vi mennesker gør ved vores dispositioner. Flyder vi med strømmen, eller tager vi et bevidst valg og kæmper imod de drifter, der vil føre den forkerte vej? Når mennesker vælger at leve det ud, som de føler og tænker, har de ansvar for det. På mange af livets områder kan man føle lyst til noget, som er forkert, f.eks. driften til at lyve, stjæle og øve vold. Den rigtige ansvarlige reaktion er at sætte viljen ind på at bekæmpe lysten til at gøre disse forkerte handlinger, når lysten dukker op i følelser og tanker.

Kirkens opgave er både at sige et klart ja til de positive værdier, der er knyttet til Guds skabervilje og skaberordninger, og at forkynde Bibelens nej til alle brud på Guds vilje, så langt som den bibelske åbenbaring giver mandat til det. Da et kristent menneske har en iboende trang til at forvalte sit liv efter sine egne kortsigtede egoistiske behov, er kærlighedens røst gennem Bibelens ja og nej en stemme, der ofte modsiger det enkelte menneskes behov og ønsker. Men sådan er kærlighedens væsen!

Fællesskab og medvandring

Jesus siger, at discipelfællesskabet er lige så stærkt, ja stærkere, knyttet sammen som blodets bånd i en familie (Luk 8:21). Dette kom til at præge den kristne kirke i dens selvforståelse efter pinse. I forlængelse af Jesu forkyndelse så man fællesskabet som en familie, et folk, et legeme, en bygning, og menighederne formanet til broderkærlighed og til konkret medleven i hinandens liv med dets glæder og sorger.

I det lys skal det understreges, at kirken er for transkønnede! Kirken har som opgave og pligt at hjælpe og støtte transkønnede, der lider eller forfølges pga. deres oplevelse. Og hjælpen er konkret omsorg, kærlighed og tilbud om kristent fællesskab.

Vi må bekende, at mange kristne fællesskaber og kirker lukker sig om sig selv og ikke formår at give plads for mennesker, som man oplever anderledes f.eks. transkønnede. Kirken og de kristne skal

lokalt tage sig af den enkelte, også den enkelte transkønnede, der måtte opsøge kirken. Det kræver tid og ressourcer, og der må regnes med et længere forløb, før den transkønnede føler sig inkluderet.

Der skal bygges fællesskab mellem den transkønnede og andre kristne i menigheden og det kristne fællesskab. Der skal bygges relationer i smågrupper, hvor fællesskabet er åbent for mennesker, som er anderledes, så de bliver inkluderet. Derfor kan smågrupper med dette tilsnit være vejen til den kristne kirke for den transkønnede.

Den transkønnedes menneskelige situation

De transkønnedes livshistorie og kønsidentitet er et følsomt emne, som det ikke altid er let at sætte ord på, men hvor et lille fællesskab med stor tillid og fortrolighed kan være en god ramme. Det er meget vigtigt, at den enkelte transkønnede kommer i kontakt med sin egen livshistorie og de dybereliggende følelser. De transkønnede er en sammensat gruppe med meget forskellige behov, men alle har brug for at fortælle om deres livs dybeste glæder og sorger for én eller nogle få, de har tillid til. Derfor anbefales ikke blot kirkens gudstjenester og andre fællesarrangementer, men også smågrupper med høj fortrolighed og tillid og villighed til at dele hinandens livshistorier.

Nogle transkønnede er motiverede til at arbejde med deres kønsidentitet med henblik på forandring, så der bliver harmoni mellem deres oplevede køn og deres biologiske køn. For de fleste kræver dette professionel hjælp over længere tid. Men for nogle er forandring muligt. Det er vigtigt at sige dette tydeligt i en tid, hvor tendensen går i retning af at behandle med irreversible fysiske operationer og afvise at arbejde med selve kønsidentiteten.

Andre transkønnede er i en tilsyneladende irreversibel tilstand, hvor en grundlæggende forandring er umulig. Også dette må siges tydeligt. Det er her vigtigt ikke at give de transkønnede en urealistisk forventning om, at forandring er mulig for alle. Disse må støttes i deres kamp for at leve med deres uoverensstemmelse.

Nogle har været udsat for krænkelser, overgreb og seksuelt misbrug, der fører til blokeringer og uforløsthed, hvad angår kønsidentitet og seksuel orientering (Israel 1998). Der kan være sår på sjælen, som fører til fortrængninger. Skaden er påført af andre, men man har selv ansvar for at få det udredt og gjort op. Andre bærer på sår i sjælen, fordi de har været udsat for et kulturelt pres i retning af at være ciskønnet og heteroseksuel, så det har givet en uforløst angstpræget livssituation.

Transkønnede kan have brug for professionel hjælp og samtaleterapi. Dette udelukker ikke, at de samtidig har brug for den medmenneskelige hjælp blandt nogle medvandrere i det kristne fællesskab. Endelig er der professionelle folk, der arbejder med en kristen grundholdning i mødet med mennesker med problemfyldt kønsidentitet og seksualitet.⁶

⁶ Der kan henvises til Foreningen Agape, der har tilbud til mennesker, der oplever en problemfyldt kønsidentitet og seksualitet, se mere på: www.agape.dk

Der er forskel på at opleve uoverensstemmelsen som et problem og være søgende og så at vælge en transkønnet livsstil i overensstemmelse med den socialkonstruktivistiske ideologi.

I kristen sammenhæng må der komme et tidspunkt, hvor den transkønnede må lære at modtage det køn, Gud oprindeligt gav ved livets begyndelse. Personen må erkende uoverensstemmelsen og tage kampen op i tro på Kristus. I mødet med Kristus må det blive følgeskab eller afvisning.

Opsummering

Kirken må kunne vise, at der står dør åben til Guds rige for enhver, som tror på Jesus Kristus, også den transkønnede. Den transkønnede, der opsøger kirken, skal mødes med samme åbenhed, som Jesus mødte toldere og syndere med. Den transkønnedes situation er præget af arv, miljø og livshistorie. Livshistorien er vigtig, der må lyttes meget i tillid og fortrolighed. Om det bliver følgeskab med Jesus for den transkønnede eller afvisning må det forløb, der følger, vise.

Litteraturliste

- Den danske ordbog*: transperson, jf. <http://ordnet.dk/ddo/ordbog?query=transperson> (Læst 10.08.2015).
- Den danske ordbog*: transseksuel, jf. <http://ordnet.dk/ddo/ordbog?query=transseksuel&search=S%C3%B8g> (Læst 10.08.2015).
- Den danske ordbog*: transkønnet, jf. <https://ordnet.dk/ddo/ordbog?query=transk%C3%B8nnet> (læst 14.08.2020)
- DBB-JEMA. 2015. "Min mand er Danmarks smukkeste kvinde". *BT* 15. juni 2015, jf. <http://www.bt.dk/danmark/min-mand-er-danmarks-smukkeste-kvinde> (Læst 10.08.2015).
- Frederiksen, Søren. 2015. "Nu optager svenskerne "hen" i ordbogen", *Kristeligt Dagblad* 11. april 2015.
- Heath, Rachel Ann. 2006. *The Praeger Handbook of Transsexuality Changing Gender to match Mindset*. Westport: Praeger Publishers.
- Israel, Gianna E. and Donald E. Tarver II. 1997. *Transgender care*. Philadelphia: Temple University Press.
- Israel, Gianna E. 1998. "Childhood and Gender Identity Development Repressive Abuse", *Polare* 22, February 1998, jf. <http://www.gendercentre.org.au/resources/polare-archive/archived-articles/childhood-and-gender-identity-development-repressive-abuse.htm> (Læst 10.08.2015).
- Lov om medlemskab af folkekirken*. 2012. jf. <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=142350> (Læst 10.08.2015).
- Lov om ægteskabets indgåelse og opløsning*. 2012. jf. <https://www.retsinformation.dk/Forms/r0710.aspx?id=140525> (Læst 10.08.2015).
- Lund, Kenneth. 2014. "Borgerlig frygt: Lov om kønsskifte vil skabe et tredje køn", *Politiken* 28. februar 2014, jf. <http://politiken.dk/indland/politik/ECE2221805/borgerlig-frygt-lov-om-koensskifte-vil-skabe-et-tredje-koen/> (Læst 10.08.2015).
- Petersen, Carsten Elmélund, m.fl. 1996. Kærligheden glæder sig ikke over uretten!

- jf. <http://lohse.dk/kaerligheden-glaeder-sig-ikke-over-uoverensstemmelse.html> (Læst 18.08.2020).
- Petersen, Carsten Elmelund. 2015. Kærligheden glæder sig ikke over uoverensstemmelsen!
<http://lohse.dk/kaerligheden-glaeder-sig-ikke-over-uoverensstemmelse.html> (Læst 18.08.2020).
- Regeringen, *Et Danmark der står sammen – Regeringsgrundlag*. 2011. jf.
http://www.stm.dk/publikationer/Et_Danmark_der_staar_sammen_11/index.htm
 (Læst 10.08.2015).
- Seeberg, Kenan. 2015. "Kønsskiftet mand skabte panik i svømmehal". *BT* 5. maj 2015, jf.
<http://www.bt.dk/danmark/koensskiftet-mand-skabte-panik-i-svoemmehal> (Læst 10.08.2015).
- Simonsen, Rikke Kildevæld & Ellids Kristensen. 2011. "Transseksuelle i Sexologisk klinik", i: Ellids Kristensen & Annamaria Giraldi, *25 år med sexologisk klinik*. København: Sexologisk klinik, Psykiatrisk Center København.
- Skov-Jakobsen, Peter. 2015. Brev adresseret til kirkeministeriet fra Biskop over Københavns stift d. 4. februar 2015 ((Løbenr. 3979/15).
- Sløk-Andersen, Beate. 2011. "Køn som infrastruktur", *Kvinder, Køn & Forskning*, Nr 2, 2011, 22-30.
- Vielse af to af samme køn*. 2020. jf.
<https://www.folkekirken.dk/Resources/Persistent/6/f/9/b/6f9b19f5c0d9dd952d6d438ee5cb63128bbe5b7e/Vielse%20-%20samme%20k%C3%B8n.pdf> (Læst 19.08.2020).